

MOPSUS

Nisan 1899

*Incipe, Mopse, prior...*¹
Vergilius

I

El Kantara

... Sabahtan beri yanımızda uzayıp giden kayalık açılıyor sonunda.
İşte kapı; geçiyoruz.

Akşam; karanlıkta yürüyorduk; sona eren günün dolgunluğu
yeniden ortaya çıkıyor. – Arzulanan güzel diyar, sıcak altın ışığın
altında, ah! nasıl bir esriklik, nasıl bir huzur verecek enginliğin.

Duruyor; bekliyor; bakıyoruz.

Farklı bir dünya ortaya çıkıyor; tuhaf, kıpırtısız, aldırışsız, soluk.
– Sevinçli mi? Hayır; üzgün mü? Hayır; dingin.

Yaklaşıyoruz; palmyelerin gölgesinde, ılık bulanık bir suda
ilerler gibi ürkerek, adım adım ilerliyoruz... Bir kaval sesi; beyaz
bir hareket; durgun durgun fısıldayan bir su; su kenarında bir
çocuk kahkahası – başka bir şey yok; ne kaygı kaldı ne düşünce.
Huzur bile değil bu: Burada hiçbir şey kıpırdanmıyor asla. Ortalık
durgun. – Ne istedim bugüne dek? Neydi kaygılarım?

II

Akşam oluyor; sürüler dönüyor; dinginlik sandığımız şey uyuy-

1 Başla, ilkin sen başla Mopsus (*Sığırtmaç Türküleri*, çev. İsmet Zeki Eyüboğlu, Payel Yayınları) (ç.n.).

şukluktan, miskinlikten başka bir şey değilmiş; bir an şaşkın vaha titriyor, yaşamak istiyor; hafif mi hafif bir esinti dokunuyor hurma ağaçlarına; her toprak evden mavi bir duman yükseliyor, sürüler dönünce uyumaya hazırlanan ve ölüm kadar durgun bir karanlığa gömülen köyü buharlaştırıyor.

III

Sürüp gitsin kesintisiz yaşam. Yaşlı sessizce ölüyor, çocuk usulcacık büyüyor. Köy hep aynı, daha iyisini kimse istemediğinden çaba isteyecek bir yenilik yok hiç.

Dar sokaklı köy; hiç gösteriş yok burada yoksulluğu yüze vuran. Her şey yetingen mutluluğuyla dinleniyor, gülümsüyor. – Basit tarla işleri, altın çağ! Sonra hava kararınca, kapı eşiklerinde, ağır akşamın boş saatlerini şarkılarla, masallarla geçirmek...

IV

Loş odanın kaba saba ağır direklerinin arasında, uzun boylu kadınlar dans ediyor, güzelden çok tuhaf görünüyorlar, aşırı süslenmişler. Hareketleri ağır. Sattıkları şehvet ölüm gibi ağırbaşlı, güçlü, gizli. Kahvenin yakınlarında, ayın ya da gecenin ışıklarının düştüğü açık avluda, her birinin kapısı aralık. Yatakları alçak. Mezara iner gibi iniliyor. – Dalgın Araplar akıcı bir dalganın sesi gibi kesiksiz müziğin yön verdiği dansın kıvrılışını izliyor. – Kahveci kahveyi öyle küçücük bir fincanda getiriyor ki unutuşu içtiğini sanıyor insan.

V

Tüm Mağrip kahveleri arasından en sapağını, en karanlığını seçtim. Neydi beni oraya çeken? Hiç; karanlık; gezinen esnek bir biçim; bir şarkı; – bir de dışarıdan görülmemek; gizlilik duygusu.

Sessizce giriyorum içeri; çabucak oturup, ortamı bozmamak için okuyormuş gibi yapıyorum; bakalım...

Ama hiçbir şey yok. – Yaşlı bir Arap bir köşede uyuyor; bir başkası çok alçak sesle şarkı söylüyor; sıranın altında bir köpek kemik kemiriyor; kahveci çocuk, ocağın yanında, külleri karıştırıp acı kahvemi ısıtmak için biraz köz arıyor. – Burada akıp giden zamanın saati yok; ama herkes öyle işsiz güçsüz ki, sıkıntıya kapılmak burada olanaksız.

VI

Ne istedim bugüne kadar? Ne diye didindim? – Ah! Zamanın dışında, artık biliyorum zamanın dinlendiği bahçeyi. Kapalı, dingin diyar, Arcadia!... Dinlenmenin yerini buldum.

Burada tasasız hareket her anı devşiriyor kovalamadan; an bitmek tükenmek bilmeden yineleniyor; saat saati ikiliyor, gün günü.

Akşam sürülerin melemesi; kavalların hurma ağaçlarının altında gezinen şarkısı; tahtalı güvercinlerin sonu gelmeyen kuğuruşu; – ey amaçsız, yassız, değişmemiş doğa, – böyle gülümsüyordun ozanların en yumuşak başlısına, böyle gülümseyeceksin sofü gözlerime...

Bu akşam, yönlendirilen suyun bitkilerdeki susuzluğu dindirmek için bahçeyi kaplayışını, serinletişini gördüm. Siyah bir çocuk, oluğun içinde yalınayak, iyi kotarılmış sulama düzeneğini canının istediği gibi yönlendiriyordu. Kilde alavere havuzları için küçük kapılar açıyor ya da kapıları kapıyordu. Her birinden, hangi ağaca ayrılmışsa, o ağacın gövdesine sular dökülüyordu.

Çatlak oyuklarda bir güneş ışığının sararttığı, toprakla ağırlaşmış o ılık suların yükselişini gördüm. Derken, sonunda, taşan, dört bir yandan azan su bir arpalığı baştan aşağı kapladı...

Claudite jam rivos, pueri; sat prata biberunt.²

VII

Aşırı yakıcı güneş ırmağı neredeyse kurutmuş. Ama burada, yaprakların ona yaptığı tonozun altında, Oued gürüldeyip derinleşiyor; ileride, yeniden güneşe çıkıp kumsalda gücünü yitiriyor.

² Kapayın savakları köleler, çayırılar içti içeceğini (Vergilius) (ç.n.).

... Ah! Ah! Bu sarışın suya elleri daldırmak! İçmek! Çıplak ayakları sokmak! Atlamak içine... Ah! Ne büyük mutluluk! Şurada, gölgede, su akşam gibi serin. Oynak bir güneş ışını iç içe geçmiş yaprakları deliyor, titreşip bir ok gibi fırlıyor; suyun derinliklerine gömülüyor, dalıyor, onu güldürüyor, en dipte kımıldayan birazcık kuma dokunuyor ama üstelemeden... Ah! Yüzmek!

Kumsala çıplak uzanmak istiyorum; kum sıcak, esnek, hafif. – Ah! Güneş beni pişiriyor, içime işliyor; patlıyor, eriyor, buharlaşıyor, göğe yükseliyorum. Ah! Tadına doyum olmaz yanma! – Ah! Ah! Emdiğim bunca ışık ateşime yeni bir besin, coşkuma zenginlik, öpücüklerime sıcaklık katabilecek mi!

VIII

Kumla dolan ayakkabılarımızı çıkarınca, vardığımız, ufku görmemize engel olan kumulu güç bela aşabildik.

Kumulun içine gömülüyordu insan; buraya gelirken, nasıl yaban bir diyarla, susuz yarıklarla, çiçeksiz çalılarla karşılaşacağımızı biliyorduk. Rüzgârın üstümüze uçurduğu kum gözlerimizi kör ediyordu. Kumulu tırmanmamız gerekince, ayaklarımızın altında çöküyor, yok oluyordu; ayak içine giriyordu, gören hiç kımıldamadığımızı ya da bütün kumulun gerilediğini samırdı. Yüksek olmasına karşın, tırmanmamız çok zaman aldı.

Kumulun öteki tarafında diyar daha genişti, bunun dışında hiç fark yoktu. Bitkin düştüğümüz için rüzgârdan biraz korunaklı, gölgelik bir kıvrıma oturduk. Kumulun tepesinde kumu bir kaldırıp bir iten rüzgâr doruğu durmaksızın değiştiriyordu.

Çevremize, üstümüze, her şeyin üstüne, kumun belli belirsiz düşüşü duyuluyordu, bir sessizlik gibi hafifçe. Çok geçmeden üstümüz başımız kum oldu... Yeniden yola çıktık.

IX

Gölgeli, loş yol duvarlarla çevrili bahçelerin arasında kıvrıla kıvrıla ilerliyor.

Kil duvarlar! Sizi övüyorsam bahçelerin bereketinin çizdiğiniz sınırları aşmasından; alçak duvarlar! Kayısı ağacının dalı onlara al-

dırmıyor; basıp geçiyor; fırlıyor; yürüdüğüm yola sarkıyor. Toprak duvarlar! Üstünüzde eğik palmyeler sallanıyor; hurma ağaçları gölgeliyor yolumu. Yol boyunca, bir bahçeden bir bahçeye, çekinmeden sizden, çöktü çökecek duvarlar! uçuşan tahtalı güvercinler birbirlerini ziyaret ediyorlar. – Bir gedikten bir asma dalı çıkıyor; doğrulup sıçırıyor palmyenin gövdesine; dolanıyor, sarıyor, sıkıyor; bir kayısı ağacına geçiyor, üstüne kuruluyor; sallanıyor, kıvrılıyor, bölünüyor; dal budak salıyor. Oh! Kim bilir hangi kavurucu ayda, hangi narin çocuk ağaca tırmanıp, susuzluğumu gidermek için, kopardığı ağır bir salkımı elime uzatacak?

... Kil duvarlar, bıkip usanmadan, sonunda pes edeceğinizi umarak, yürüyorum boylu boyunca.

Ark kil duvarı izliyor; yol boyunca akıyor. Duvar yolu gölgeliyor. Bahçeden gülüşmeler, büyüleyici sözlerin uğultusunu duyuyorum... Ey güzelim bahçe!

Birden su kaçırıyor; duvarı yarıp, içeri giriyor; bahçede ilerliyor; geçerken bir ışın deliyor onu; – bahçe güneşli mi güneşli.

Toprak duvarlar! Tiksindiğim duvarlar! Yatışmayan arzum sizi kuşatıyor; eninde sonunda gireceğim içeri.

X

Toprak duvara gömme küçük bir kapı saklanıyor.

Varacağız bu küçük alçak kapının önüne, bir çocukta anahatar olacak; eğileceğiz; içeri girmek için küçüleceğiz. Oh! diyeceğiz, – oh! dingin bir yer burası. Oh! Böyle dinlenebileceğimizi, yeryüzünde böyle sakin bir yer bulabileceğimizi bilmiyorduk... Kavallarla süt getirin bize – hasırlara uzanacağız; hurma şarabı, hurmalar bir de; akşama dek burada kalacağız. – Hafif bir rüzgâr esip geçiyor hurma ağaçlarından; gölge kararsız; güneş gülüyor; sarımtırak bir suyla dolu hendekler dev kayısı ağaçlarının altında mavileşiyor; incir ağaçları tırmanıyor; ama bizi en çok büyüleyen şey zakkumların güzelliği.

Kıpırdamayalım artık; bırakalım zaman kapansın bir dalga gibi, taş attığımız bir dalga gibi; içeri girerken yarattığımız karışıklık uzaklaşsın dalganın kırılgı gibi: Bırakalım zamanın pürüzsüz yüzeyi şu dünyanın üstüne kapansın.

XI

O sabah, sıcak basmadan önce, çok uzaklara gidebilmek için çok erken kalkmıştık. – Oh! Vaha nasıl da sonu gelmezcesine uzayıp gidiyor! Bahçe duvarlarının arasında nereye kadar yürüyeceğiz? – Vahanın ucuna doğru tüm bu duvarların sona erdiğini, yolun palmiyelerin özgür gövdeleri arasında kararsız kaldığını biliyorum. – Palmiyeler yavaş yavaş seyrekleşiyor; oyalanıyormuş ya da yılmış gibi görünüyorlar. – Daha üzgün üzgün sallanıyor gitgide yalnız kalan gövdeleri... Tek tük birkaç tane daha. Diyar açılıyor aralarında. – Vaha sona erdi. Gözlerimizle boşalan ufuk arasında hiçbir şey kalmadı.

Duralım! Büyük çöl bundan sonrası.

– Duralım. –

Bak! Kıpırtısız kızıl sarı denizin üstünde, adalara benzer, kıpırtısız vahalar nasıl geziniyor.

Arkamızda, kuzey esintilerinin kesildiği kızgın kaya duvarı; arada bir bulut geçiyor, ak bir yumak; duraksıyor, parçalanıyor, dağılıyor, göğün mavisine karışıyor.

Daha ötede, sıcak duvarın üstünde, arkamızda, göğün mavisinin oluk oluk aktığı dağ.

Önümüzde, hiçlik; – çölün yer yer farklılaşan boşluğu.

XII

Mopsus'tan Menalcas'a

Ağlıyorsa hâlâ Damon Daphnis için, Gallus da Lycoris için – gelsinler; unutuşa götürüyim onları. – Burada acılarını besleyecek hiçbir şey yok; düşüncelerine büyük bir dinginlik gelecek. – Burada, daha şehvetli, daha yararsız yaşam, ölüm de daha kolay.